

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

סוכה לב-לח | פרשת שופטים | גליון מס' פד

דף לב. ס

עקום דומה למגול וכו' - בחיים וברכה (סי' ר"מ) נסתפק בלולב עקום שכבשוהו במכבש ועל ידי זה נתיישר ולא ניכר עקמימותו אי יש להכשיר, מי אמרינן דכיון דמדמינן פסולי ד' מינין לטריפות, כמו דבטריפה לא מהני תיקון, ה"ג לא מהני לתקנו ליישר עקמימותו, או דשאני בטריפה דתלוי בחיותיו, וכיון דאזלא ל' חיותי ל"ש בזה תיקון, אבל בד' מינים יש לומר דשפיר מועיל בהם תיקון.

וכתב שמוצא בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' רכ"א) דפשיטא ל' דמהני ב' תיקון, ואם יישר עקמימות הלולב על ידי מכבש הרי הוא כשר.

ובהג"ה שם הביא ראיות לזה דמהני תיקון לפסולי ד' מינים, דבסי' תרמ"ח סעיף י"ד מבואר דמנומר וחזוית שפסולים, אם קלפן ולא חסרו כלום, והוא חוזר למראה אתרוג כשר, וכן מבואר בסי' תרמ"ז ס"כ דהדס שענביו מרובים מעליו, מהני למעט הענבים ולתקנו ע"כ.

דף לב: ס

אימא וכדי לנענע בו - כתב המאירי (להלן ד' ל"ז) דיש מקשים על הסוברים שהנענועים בארבע מינים אינן מעכבין, מהא דלולב דשיעורו כדי לנענע בו, ותירץ שלא אמרו כדי לנענע אלא לשיעורא בעלמא דבעינן שיהא בו ד' טפחים, אבל באמת יוצא ידי חובתו גם בלי נענועים.

והאבני נזר (או"ח סוף סי' ל"ט) כתב דאע"ג דאין הנענועים מעכבין, מ"מ ראוי לנענע בעינן וכדברי זירא דאמר כל שאינה ראוי לביילה בילה מעכבת בו [וכתב דהיינו נמי מה שקבעו שיעור חינוך בד' מינים בקטן שיכול לנענע דאז הוא ראוי לקיום המצוה ע"י נענועים], וכיו"ב כתב החת"ס בפרקין, (דף מ"ב ע"א) שהוא בכלל שיעורים שהם הלכה למשה מסיני.

שני תמרות יש בני בן הנם ועולה עשן מביניהם כו' - על פי זה ביאר המושך חכמה דברי הספרי (פ' וזאת הברכה) על הפסוק (שם ל"ד ד') ויעל משה וגו' ויראהו ד' וגו' בקעת ירחו עיר התמרים עד צוער. מלמד שהראו הקדוש ברוך הוא גן עדן וצדיקים מטיילים בו, וכן הוא אומר צדיק כתמר יפרח, דבר אחר מלמד שהראו סמוכה לצד (ליד ג"ע) גיהנם שהוא קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה, וכן הוא אומר עיר התמרים, עד צוער וכו'.

והרמז מבואר על פי דאיתא הכא שני תמרות יש בגיא בן הנם ועולות עשן מביניהם, וזו היא פתחה של גיהנם. הרי שפתח של גיהנם יוצא מבין שני תמרים, וזהו מה שהראהו הקדוש ברוך הוא למושה "עיר התמרים" והיא צרה למעלה ורחבה למטה, "עד צוער", וכדאיתא במנחות (צ"ט ע"ב) מאי דכתיב (איוב ל"ו ט"ז) אף הסיתך מפי צר, הקדוש ברוך הוא מסית האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים, שנאמר ואף הסיתך מפי צר, זה גיהנם שפיה צר, (והוא הפה שבין שני דקלים וכו"ל), שעשנה צבור בתוכו, כדי שידונו הרשעים באש ובעשן רש"י. ושמו תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה, ת"ל העמיק הרחיב.

דף לג. ס

כאסא מצראה וכו' - וברש"י ב' פירושים, או בהדס הגדל על המצר. או הדס מצרי.

וכתב הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א בקובץ כרם שלמה (שנה י"ט קו' ב' ע' מז) ולא נתבאר במה נחלקו הנד תרי פירושי, ועיין גם בפירוש רבינו חננאל ז"ל שם שפירש: "אסא מצראה שעליו צרין וקיימי שבעה בקן", ועיין שו"ת תשב"ץ ח"ב (סימן רנ"ב). ונ"ל בס"ד שורש מחלוקתן היא איך לקרוא דברי התלמוד, אם אסא מצראה האות מ"ם בחיריק והיינו הדס מצרי, וכמו שתרגמו אונקלוס והמיוחס ליהונתן בראשית (ט"ל א' וב'), ושמות (ב' י"ט) "איש מצרי" גברא מצראה, האות מ"ם מנוקדת בחיריק ע"ש, או יש לקרוא מצראה אות מ"ם בצירה, מלשון מצר כבבא בתרא (נ"ג א'). ועיין בערוך השלם (ערך מצר דף ד"ב ואילך) ודו"ק. ע"כ.

עוד נציין שהשבות יעקב (ח"א סי' קל"ז) פסל הדסים שהגיעו מאיטליה שענביהם קטנים ועגולים ואין בהם גרעינים, משום דאינם דומים לאותן הענבים בהדסים שלנו שהן ארוכים וגדולים ובתוכם גרעינים, וע"כ יש לחוש באותן שמאיטליה הן מורכבים.

והחכם צבי (סי' קס"א) השיג על השבות יעקב וטען: וכי שינוי קטן הוא ראה שיש בהן תערובת של מין אחר, דאטו כל ענבי גפן שווים הם וכן יש תאנים לבנות ותאנים שחורות.

וכתב שם בזה"ל: ואני תמה מזה החכם שבשביל שינוי מועט שבין אלו ההדסים רצה לדונם כמורכבים, ואישתמיטתיה תלמוד ערוך במקומה האי אסא מצראה וכו' ואין לך שינוי

דמלכתחילה מקולקל הוא אף דעדיין שחור הוא הרי הוא פסול.

ת"ר אין ממועטין ביום טוב וכו' - הישועות יעקב (סי' תרמ"ו ס"ק ב') תמה באין לו הושענא אחריתי אמאי לא נתיר למעט מדין עשה דוחה ל"ת, ויבא עשה דאורייתא של ד' מינים ביום טוב ראשון וידחה איסור דרבנן של תיקון מנא כה"ג, ואין לומר משום דרבנן נתנו גם לדבריהם חומר יום טוב דאורייתא בעשה ול"ת וכמו דקי"ל בסוף ר"ה דאין עוברין שבות לתקיעת שופר משום דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, דכבר כתב המג"א בסי' תמ"ו דה"מ שאין הקיום בעידנא ממוש, אבל הכא יכול לקיים את המצוה בעידנא וכגון שיטול את הדסים לידיו לפני שממעט את הענבים וימעט בעודם בידיו. וביותר קשה לרבא (ביצה ז ב) דס"ל דביו"ט אין עשה.

וכתב הישועות יעקב דאה"ג דלא איירי רק במתקנם לאחר זמן, ולפי מה דמסיק דאיירי באית ליה הושענא אחריתי בלא"ה לא קשה דכיון דאפשר לקיים בהיתר לא שייך לומר דאתי עשה ודחי ל"ת.

בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' רי"ז) הקשה מכאן על שיטת היראים (סי' רע"ד) הסובר דאין מכה בפטיש רק בשעשה כלי ונשאר רק לגמור תיקונו, ולא בעשה כל הכלי, ואם כן הכא דמתחלה לא הי' עליו שם הדר כלל, ולא הי' עליו שם כלי אלא ענף בעלמא, א"כ למה יתחייב משום מכה בפטיש.

ואין לומר דמחייב משום בונה, שהרי הרא"ם עצמו סובר כאותן שיטות דאין בנין כלל בכלים, ואף דמדרבנן יש בנין בכלים, מ"מ משמע כאן דהוי איסור דאורייתא, דבשביל איסור דרבנן לא הוי אוסר לתקנו ביום טוב בשביל מצות ד' מינים.

וכתב ליישב דהרא"ם בזה לשיטתו, מה שהביא המרדכי (סוכה סי' תש"ב) בשמו דלולב והדסים יבשים במקום שאין מוצאים לחים נוטלים אותם, ולפ"ז יש לומר שגם הדס שענביו מרובין מעליו אם לא מוצאין אחר כשר בשעת הדחק. ואם כן בשעה שענביו מרובין מעליו יש לו גדר של כלי, והסרת הענבים הוי גמר תיקון כלי, לכן חייב עליו משום מכה בפטיש.

☞ דף לה: ☞

ושל תרומה טהורה לא יטול פליגי בה ר' אמאי ור' אסי חד אמר מפני שמכשירה - האבני מלואים בשו"ת (סי' כ) הביא קושית הגינת ורדים דאיך הוכשר האתרוג בכך והא קי"ל דבעינן ניחוחתא דבעלים בהכשר מים ושמה בהם, והכא באתרוג הרי אין לו ענין שיבא עליו מים, ואין לומר דשמה הוא בנגיעת מים באתרוג שישאר רטוב ולח ולא יכמוש, דא"כ למה ליה לרש"י לפרש דיוכשר משום דאמרינן במשנה מקבלת אשה מיד בנה ומחזרתו למים וכו' דהוי מציאות רחוקה, ואמאי לא פירש דלמא יגע מים באתרוג בהדיא שלא יכמוש.

וכתב האבני מילואים דלק"מ דבהדיא תנן (מכשירין פ"א מ"א) דכל משקה שתחילתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון הרי זה כבי יותן, וכיון דניחא ליה שיגיע מים להאגודה שוב יכולין מים אלו להכשיר את האתרוג גם שלא לרצון ע"כ.

הרי יש בה היתר אכילה וכו' - וברש"י: אבל פדיון אין לה להיות ניתרת לאכילת ישראל, והאומר כן רשע הוא ע"כ. וכל העובר

גדול מזה ואעפ"כ אין בו חשש הרכבה ולא פקפוק מין אחר ואפילו לא בדרך ס"ד שהרי כשהקשו בגמרא פשיטא וכו' לא קאמר בס"ד ניחוש להרכבה קמ"ל, ש"מ דאף שדרך ההדסים להיות בני תלתא תלתא בקינא ונטיעה זו בת שבע, לא עלה על דעת אדם לחוש משום הרכבה אף שהיא משונה שינוי גדול עד מאד מחברותיה, כ"ש בשינויים הנזכרים בשבות יעקב.

יש דיהוי אצל מצוות וכו', ותפשוט לי' מהא דתנן כסהו ונתגלה פטור כסהו הרוח חייב כו' מיפשט פשיטא ליה כו' - תמה באור שמח הלי' שחיטה (פי"ד ה"ח) מאי מדמה הכא כיסוי הדם ללולב שעלה בו תמרה, דלמא דוקא בדם יש דיהוי משום דדם זה דוקא צריך לכסות אותו, לכן דם זה נדחה, משא"כ לגבי לולב דאינו צריך לנענע דוקא לולב זה, ויכול לצאת ידי חובתו בלולב אחרת, א"כ י"ל דאף אם יש דיהוי אצל מצות, לא שייך זה גבי לולב.

וכתב לתרץ על פי מה שפסק הרמב"ם שם דם הניתז, ושעל הסכין אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות, ועי"ש בהשגות הראב"ד, וא"כ לפי זה גם בכיסוי הדם אינו חייב לכסות דוקא דם זה, ויכול לכסות גם דם שעל הסכין, ואם אמרינן שם יש דיהוי ה"ה הכא.

אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו - עיין ע"ז (ס ב) ינוחו לו לר"ש ברכות על ראשו וכתב בהגהות רבי גדליה לפשיין (אביו של בעל התפארת ישראל) שנדפס בסוף השי"ס אפשר דנקטי הכי, דהמזכיר צדיק יברכו כמ"ש זכר צדיק לברכה, וכה"ג בסוכה (לג א) (לה ב) ובכורות (מה א) ונדב (מט ב) דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו.

☞ דף לג: ☞

אמר רב פפא אדומות כשחורות דמיין וכו' - וברש"י: לכשייבשו מעט יותר יהיו שחורים ע"כ.

הנה בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רנ"ו) נשאל ע"ד ספר תורה שכתבו אותו בדיו שחור שסופו להתאדם, אי נחשב עכשיו כאדום, והשיב החתם סופר דלא מבעיא לר' שמעון דס"ל (מנחות ע"ט ע"ב ועוד) דכל העומד לזרוק כזרוק דמי. אלא אף לרבנן שחולקים עליו זה דוקא בדבר המחוסר מעשה כגון זריקה ושריפה, אבל דבר שנעשה מאליו לכו"ע אמרינן דכל העומד ליעשות כעשוי דמי.

ובשו"ת אבני נזר (או"ח סי' קנ"ט) הביא ראיה לזה מהא דאמרינן הכא דענבים אדומות כשחורות דמיין, ופירש רש"י דכשיתייבשו מעט יהיו שחורות, וקשה דהא לא קי"ל כר"ש דכל העומד לזרוק כזרוק דמי, אלא בע"כ כסברתו של החתם סופר, דהכא כיון דנעשו ממילא שחורות, דינם עכשיו כאילו הם כבר שחורות.

אולם עיין שם בחתם סופר דאפשר לחלק, ולכן י"ל דדייק רש"י ואמר לכשייבשו "עוד מעט", היינו דצבע הענבים הם אדומות, אלא שעכשיו מחמת שעדיין לא נתבשלו הם שחורים והוא רק מצב ארעי, וכמו שהתחיל רש"י וכתב: דלאו מין ירוק הוא. אבל התם בדיו, אם בעצם הדיו הוא שחור, אלא שבמשך הזמן הוא מתיישן ומחליף צבעו, וא"כ י"ל כיון דעכשיו הוא שחור הרי הוא כשר. ורק היכא דמוכח

ישתומם על לשון מופלא זה שכתב רש"י כאן על האומר שמעשר שני יש לו פדיון - דהוא רשע, ובכפות תמרים כאן עמד בזה וע"ש מש"כ ליישב בדרך פלפול.

והגאון רבי נתן גשטטנר שליט"א כתב בקובץ ישורון (כרך א' ע' ר - ר א) בזה: ונראה עפ"י דאיתא בש"ס נדה (ל ב) שאין הולד יוצא ממעי אמו עד שמשביעין אותו, ומה היא השבועה שמשביעין אותו, תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע, והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך, תנא דבי ר' ישמעאל משל לכהן שמסר תרומה לעם הארץ ואמר לו אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך. וצ"ב מה צורך למשל זה, הרי הדבר מובן גם בלי משל שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע.

וי"ל, דהנה יש להקשות מה הצורך להשביעו בשעה שנולד שיהא צדיק ואל יהי רשע, הרי מבואר בשבועות (כג ב) דישאל מושבע ועומד מהר סיני שיקיים את התורה, וכן בשבועות (לט א) כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום, אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני, דורות הבאים וגרים העתידין להתגיייר מנין, ת"ל ואת אשר איננו פה עמנו היום. הרי שכל הדורות נשתבעו שיקיימו את התורה, וא"כ מה הצורך להשביע בשעה שנולד. ומצאתי במהרש"א שבועות (לט א) שהקשה כן וכתב ליישב דבהר סיני השתבעו על הנשמות שעתידין לבוא לעולם, נולד הולד משביעין את גופו כדי שגם הגוף יחוייב לקיים את התורה, כי הנשמה בלא גוף אינה יכולה לקיים את התורה.

ובזה מובן מה שהיה צורך בהמשל, והיינו כדי ליישב הקושיא דמה צורך להשביע את הולד כשנולד הלא בלא"ה מושבע ועומד מהר סיני הוא, אלא שבהר סיני השביעו את הנשמה ובשעה שנולד משביעין את הגוף, וזה שמביא משל לכהן שמסר תרומה לעם הארץ, כי הנשמה היא קודש והיא חלק הקדושה שבאדם, כעין תרומה שהיא חלק הקדושה שבפירות, והגוף הוא בבחינת עם הארץ, כי הגוף הוא ארצי וכאמרם (סנהדרין צא ב) יקרא את השמים מעל זו נשמה ואל הארץ לדין עמו זה הגוף, ופירש"י שהגוף בא מן הארץ, וכשיוצא הולד לאויר העולם אז נכנסת הנשמה בגוף, והוא כענין מסירת תרומה לעם הארץ, וע"ז מביא המשל דכמו בעם הארץ שאינו יודע מעלת התרומה וצריך להתרותו שישמרנה בטהרה ואם לאו הריני שורפה בפניך, כמו כן צריך להשביע את הגוף כשהנשמה נכנסת בתוכו שישמור את המצוות יחד עם הנשמה. דמה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע, היינו שמשלו את הנשמה לתרומה, וכשם שתרומה אסור לטמאותה כך הנשמה צריך לשמרה בטהרה, ועל כן מהני השבועה תהי צדיק ואל תהי רשע.

ומעתה מי שאומר שיש מציאות להפקיע את התרומה מקדושתה ולהוציאה לחולין ולהתירה לטמאותה, הוי כמי שאומר שיש מציאות שיהא מותר לחלל ח"ו את הנשמה שהיא כתרומה ומותר להיות רשע ח"ו. ועל כן כתב רש"י שהאומר כן שיש פדיון לתרומה, דהיינו שיש מציאות להוציאה לחולין, רשע הוא, שהרי לשיטתו אפשר גם לבטל

את השבועה שמשביעין אותו בשעת יצירתו תהי צדיק ואל תהי רשע, שלמדו כן מהא דאסור לטמא את התרומה, ורש"י ז"ל הטמין ברמז כונה עמוקה. עכ"ד.

☞ דף לו: ס

ת"ש אתרוג כו' כבוש כו' פסול - בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' פ"א) כתב בסוף התשובה: וכן אנו נוהגין בלולב ומיניו, בשבת שבחה, להסירם מן המים על ידי גוי בסוף היום, כדי שלא יהיו כבושים מעת לעת ויופסלו ע"כ. חידש לנו בזה החתם סופר שהפסול של כבוש הוא לא רק באתרוג, כמוזכר כאן, אלא הוא פסול בכל הד' מינים.

ובפתחי תשובה יו"ד (סי' פ"ז ס"ק י"ט) אחר שהביא דברי החתם סופר אלו כתב: לכאורה לא שמענו כבוש פסול רק באתרוג באו"ח סי' תרמ"ח סט"ו ובמג"א, שהוא דבר מאכל, אבל לא בלולב והדס וערבה.

ובשו"ת כתב סופר (האו"ח סי' קכ"ב) כתב דטעם שכבוש ומבושל פוסל משום שנשתנה מכמות שהי, ולכן גם בלולב והדס וערבה כיון שהקפידה תורה על מין זה דוקא, כל שנכבש פקע ממנו שם אותו מין, משא"כ במצה ובמרור שאין הבישול מפקיע מהם דינם, משום שלא הקפידה בהם תורה על מין מיוחד, רק במצה שיהי דגן הראוי לחימוץ, ובמרור שיהי בו טעם מרור.

ובפמ"ג (שפ"ד סי' ק"ה סק"ב) הביא דברי האיסור והיתר דאע"ג בדם שבישלו אין לוקין עליו, אבל חתיכה שכבשה עם הדם שבו לוקין עליו. וכתב בפמ"ג דמוכח מזה דס"ל דכבוש אינו כמבושל ממש, אלא רק מפליט ומבליע. וכתב בדרכי תשובה (סי' ק"ה ס"ק ט"ז) דלפ"ז ל"ל דינא דהחתם סופר לאסור כבוש בלולב, משום דכיון דאינו מבושל, בשביל מה שנבלע בו טעם המים אינו נפסל, ורק באתרוג שהוא אוכל נפסל בכבוש כנ"ל.

אמנם בשדי חמד כללים (מערכת לולב כלל קמ"א אות ט"ו ד"ה וידידי) הביא מס' ארחות חיים שבדבר זה נחלקו גדולי הראשונים, שהראב"ד כתב בתמים דעים שכל הפסולים שנאמרו באתרוג ולא נאמרו בשאר מינים כשרים בשאר מינים. ואם כן פסול דכבוש שנאמר באתרוג ולא נאמרה בלולב ושאר מינים כשרה בו, אמנם מהרמב"ן מובא שם בארחות חיים, שכתב על דברי הראב"ד שיש לי להוציא מן הכלל הזה, הכבוש והשלוק שבהדס ובערבה וכו' פסולים, הרי שדעת הרמב"ן ברור שכבוש פסול גם בשאר המינים.

☞ דף לו: ס

אתרוג שנקבחהו עכברים אין זה הדר, והא ר' חנינא מטביל ביי ונפיק - בשו"ת דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' ס') כתב דבמאכל שאכלו עכברים ממנו כל המאכל קשה לשכחה ולא רק במקום שנקבחהו וכ"כ בספר ילקוט אברהם (יו"ד סי' קט"ז ס"ק מ"ה) והביא רא"י לזה ממשנה תרומות (פ"ה מ"ו) נקורי תאנים לענבים וכו' אפי' הן ככר אחד גדול ואחד קטן, ופי' הר"ב פירוש דרך שגדולים הרבה והניקור מצד א' הכל אסור וה"נ בעכבר כיון שכל הרצים להן ארס והוא עובר בכל המאכל.

ובהשמטות לספר ילקוט אברהם (דף קכ"ד סע"ב) הביא בשם הרב מילי דחסידותא דאין לחוש בכל המאכל דהא ר' חנינא מטביל ב"י ואכל מקצתו כפירש"י, ויש לדחות דכוונת הגמ' היא שנקבוהו ולא שנקרוהו, וכנראה כוונתו הוא שאם נאמר שכל האתרוג קשה לשכחה ולא רק במקום שאכלו העכברים א"כ איך אכל ר"ח מזה, וע"כ דרך באותו מקום שנשך אסור ור"ח אכל מהצד השני.

וכתב דמכאן יש להוכיח כסברת הגולת עליות דאין לומר דבאינו מקפיד לא הוי חציצה רק בדבר שדבוק לגופו, דבזה י"ל דהחציצה נעשה טפל לגופו וכגופו נחשב, אבל בדבר שאינו דבוק וכגון אותן עלי הדס שבתוך אגד הלולב לא שייך לומר דנעשו טפלים להלולב.

עוד כתב בשם שו"ת פני אריה דהא דאיתא לעיל ברפ"ק דאין חציצה באינו מקפיד לא נאמר רק לענין חציצה בטבילה ולא בשאר דיני חציצה.

☞ דף לה. ☞

רב אחא בר יעקב ממטי ליה [ללולב] ומייתי ליה, אמר דין גירא בעינא דשטנא. [הרי זה לחץ בעיניו של השטן שרואה בעיניו שאין בו כח לנתק מעלינו עול מצוות]. ולא מלתא היא משום דאתי לאגרווי. [ואין נכון לומר כן שיתגרה בו שטן וישיאנו לתעות מעל קונו, וימסור עצמו על הדבר, רש"י] - כתב הגליוני הש"ס: הטעם עפ"י הירושלמי ריש לולב הגזול דלולב היבש פסול ע"ש לא המתים יהללו י"ק הרי לולב עניינו חיות וכן מונענין בו ח"י נענועים וע"כ הוא מבטל את המלאך המתנגד אל החיות ע"ב ט"ז א' אר"ל הוא כו' וכן השופר דעניינו ג"כ חיות ע' שו"ת הריב"ש ס' קל"ד דהביא תוספתא ואפי' נשבע לו בחיי הקרן וכ' בפירושה וז"ל עוד אפשר לפרש בחיי הקרן ממש והוא השופר שתוקעין בו כו' ע"ש וע"כ גם בשופר אמרו בר"ה ט"ז ב' דהוא מערבב כו'.

וצ"ע למה באמת השטן לא נתגרה ברב אחא בר יעקב. וכתב הערוך לנר, דאיתא בבבא בתרא (דף טז ע"א) א"ר לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו, שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב, אמר חס ושלום, מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם, פנינה, דכתיב 'זכעסטה צרתה גם כעס בעבור הרעימה', דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא, אתא שטן נשקיה לכרעיה. ולכך כוון רב אחא בר יעקב לדרוש כן בפרקין, כיון דאמרינן שיש לחוש שיתגרה בו השטן, לכך אמר כן להפיסו, ובזה גם יש ליישב הסתירה דהכא אמר רב אחא בר יעקב דרע בעיני השטן שישאל מקיימים מצוות, והתם אמר שהשטן לשם שמים מתכוון, עכ"ד.

הודעה חשובה ודחופה

לאחר שזיכנו ה' להקים את הכולל הייחודי 'בית מדרש גבוה לכהנים' - והוא כולל ערב וכולל יום שישי לכהנים לעבודת בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו כרצון אדיר חפצו של מרן הח"ח זיע"א שהרבה לעורר ע"כ בספריו ובמכתביו - ואשר נוסד ע"י מאות אנשים אשר נתנו הו"ק של 10 נה לקיומו והחזקתו. כעת שאיפתנו להקים 'כולל יום שלם' לכהנים, כל מי שיוכל לסייע בדבר גדול ונשגב זה למען בית ה' אלוקינו הן בעצה והן בממון שכרו רב למאוד - פנו כעת למס' הטל: 0504166339 או במייל k0504166339@gmail.com

אך צ"ע, דבפשטות מה דקאמר ר"ח מטביל ונפק ב"י לא קאי אאתרוג שנקבוהו עכברים אלא אאתרוג סתם, שאכל חלק מהאתרוג ולמחרת יצא בזה וראי' דחסר אינו פסול, ומתריץ דיו"ט שני הוי וא"כ ליכא ראי' מזה, וכן העיר בס' יביע אומר (יו"ד ח"ב סי' ח' ס"ק ח') ע"ש.

מעשה בר"ע שבא לביהכ"נ ואתרוגו על כתפו - ובדברי הריטב"א (במשנה לד ב) מבואר דגם בשעת המצוה יוצא בו כשהוא על כתפו.

וכתב העמק ברכה (עניני לולב סי' י"ח) די"ל דרך אתרוג גדול שא"א לאוחזו בידו מחמת כובדו אז יוצא ידי חובתו במה שמונח על כתפו דזהו דרך לקיחה ובכלל "ולקחתם" כיון שא"א בענין אחר, אבל באתרוג קטן שאפשר לאוחזו בידו, אפשר דאינו יוצא כשמונח על כתפו דאין זה דרך לקיחה ואינו בכלל "ולקחתם".

☞ דף לו. ☞

ורבא אמר לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה וכו' - בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' מה) דן בחרש המדבר ואינו שומע אלא על ידי כלי כמין הצוצרות אצל אזנו, האם חייב במצות שמיעת קול שופר ומוציא את אחרים ידי חובתן.

וכתב דנראה פשוט דחייב במצות שופר, דאמו מפני שכבדה אזנו משמיע יפטר משמיעת שופר, ולא אמרו שחרש פטור אלא כשאבד ממנו השמיעה מכל וכל. וכמו שאמרינן כאן בגמרא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, אף אנו נאמר דשמיעה על ידי דבר אחר שמה שמיעה, עיין שם.

ועיין בשו"ת יביע אומר (ח"ז או"ח סי' יח) שהביא דגם המהר"ם בן חביב בשו"ת קול גדול (סי' נ) פסק כן, דכמו דראיה ע"י בתי עינים נחשבת ראייה הוא בדין שמיעה ע"י כלי. וכן כתב בתשובות הגאון ר' עקיבא איגר (סי' סד) ועוד.

והוא הוסיף ולמד מזה דהוא הדין בדיבור, שמי שמדבר ומוציא האותיות כראוי רק ע"י שיניים תותבות שבפיו ומבלעדיהן לא יכול לדבר כראוי, ג"כ אמרינן דיבור ע"י כלי שמיה דיבור עיין שם.

☞ דף לז. ☞

לא לדוץ איניש לולבא בהושענא דדלמא נתרי טרפי והוי חציצה - פרש"י דחוצצין בין מין למין ואינם אגודים יחד להיות לקיחה אחת.

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדף היומי בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

כמו"כ מתקיים שיעור 'למאחרי שבת' בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממעזריטש 144 בשעה 10.35 בערב.

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואז קוד 96633 שלוחה 6

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: k0504166339@gmail.com